

Гуманізація шкільної освіти в країнах ЄС: управлінський аспект

І. О. Маріуц, к. пед. н.

Досліджено процес становлення автономії в європейській школі як важливої складової гуманізації управління середньою освітою. Виявлено, що автономія шкіл не була традицією у Західній Європі, а її становлення налічує близько трьох десятиків років. Такий тип управління школою почав упроваджуватися з 1980-х рр. спочатку лише у декількох країнах-новаторах та набув поширення з початку 1990-х років. Перспективні практики шкільної автономії розглянуто на прикладі країн ЄС.

З'ясовано, що за ступенем автономії європейські школи розподіляються на чотири основні категорії відповідно до наданих їм сфер відповідальності: повна автономія; обмежена автономія, відсутність автономії, четверта категорія — у певних країнах адміністративний орган та/або місцеві органи влади мають право самостійно вирішувати, чи слід делегувати їх повноваження у прийнятті рішень в певних питаннях на рівень школи (Данія, Нідерланди, Фінляндія).

Розкрито основні рівні автономії, наданої школам у використанні державних коштів, відповідно до покриття декількох рядків бюджету (капітальних витрат, операційних витрат та витрат на придбання комп'ютерного обладнання). У цьому контексті умовно виділяють три групи країн: перша група повної автономії у правових рамках (Бельгія, Латвія і Швеція), формально делегування можливе у Нідерландах, Данії, Фінляндії; у другій групі — школи, які не мають жодної автономії у використанні державних коштів, а рішення приймаються вищими органами управління освітою, можливе консультування зі школами (Болгарія, Ірландія, Франція, Кіпр, Румунія); третя група — країни, де ступінь автономії змінюється залежно від категорії витрат.

Зроблено висновок, що рух шкільної автономії в Європі розвивався поступово та тісно пов'язаний з реформами, які варіюються залежно від періоду, країни і навіть географічного регіону, у якому вони розташовані, а також від історичних та соціально-політичних умов. Політика шкільної автономії поступово ставала незалежною від загальної політики державного оновлення і децентралізації адміністративних повноважень у сфері освіти. Чинниками, що зумовлюють ступінь шкільної автономії у країнах ЄС є надані їм сфери відповідальності у прийнятті рішень та у використанні державних коштів. Для процесу гуманізації освіти шкільна автономія є необхідною, щоб гарантувати свободу викладання, для зміцнення демократії місцевих шкіл. Автономія школи нині стала у більшості країн інструментом для надання більшої свободи керівникам та учителям для підвищення якості освіти.